

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАСВА

Майя 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ВЛАДИ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)
Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 052 «Політологія»
Освітньо-професійна програма: Політологія

ОНУ
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія влади» Одеса: ОНУ. 20 с.

Розробник: **Є. С. Огаренко**, кандидат філософських наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Світлана КОЧ
(прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПП Політологія

(підпис)

Ірина МИЛОСЕРДНА
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

Олег ХОРОШИЛОВ
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № __ від «__» 20 __ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № __ від «__» 20 __ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 2 ІНДЗ	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 052«Політологія» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Нормативна ОК 16	
		Рік підготовки:	
		1-й	2-й
		Семестр	
		2-й	3-й
		Лекції	
		24 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	6 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		72 год.	106 год.
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основною метою дисципліни «Теорія влади» є ознайомлення здобувачів здобувачів із концептом «влада» в соціальному і політичному контекстах, генезою теорії влади, різноманітними концепціями і напрямками аналізу влади, специфікою, ресурсами політичної влади, поняттями легальності, легітимності політичної влади, теоріями розподілу влади. Курс покликаний розвивати критичне мислення здобувачів-щодо того, як влада формується, розподіляється та використовується в різних суспільствах, а також досліджувати взаємозв'язок між владою, політикою та управлінням.

Завдання дисципліни є: теоретичне осмислення концепцій влади; Вивчення основних теорій влади, включаючи погляди класичних та сучасних мислителів; історичний аналіз розвитку влади; Дослідження історичних прикладів формування та використання влади, аналіз владних структур у різні історичні епохи та їх вплив на суспільство; аналіз сучасних політичних систем і владних відносин, з акцентом на різні форми урядування, демократію, авторитаризм, та інші політичні режими; практичне застосування теорій влади; Здійснення кейс-стаді та аналізу реальних політичних ситуацій, де студенти мають можливість застосувати теоретичні знання для розуміння сучасних подій та владних динамік, зокрема, впливу Одеської громади на прийняття владних рішень Одеською міською радою.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

Інтегральної компетентності (ІК):

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальної компетентності (ЗК):

ЗК 01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальних компетентностей (СК):

СК01. Здатність використовувати категорійно – понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки;

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності;

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Очікувані програмні результати навчання (РН):

PH07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення;

PH08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки;

PH09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;

PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;

PH11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності;

PH12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;

PH13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Теорія влади» здобувач повинен :

знати: сутність концепту «влада», зокрема, «політична влада», різноманітні концепції і напрямки аналізу влади, специфіку, ресурси політичної влади, поняття легальності, легітимності політичної влади, теорії розподілу влади;

вміти: аналізувати феномен влади в соціальному і політичному контекстах, порівнювати різні концепції та підходи до визначення влади, аналізувати взаємозв'язку між концептом «влада» та політичною практикою, зокрема, в Україні;

володіти: навичками чіткого оперування понятійно-категоріальним апаратом та його застосування до формулювання та обґрунтування базових положень політологічного дискурсу.

Практична складова: розробити аналітичну довідку стосовно механізмів прийняття владних рішень Одеською міською та Одеською обласною радами щодо розвитку Одеси та Одеської області.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Влада як соціальне явище

Тема 1. Вступ до теорії влади. Витоки та генеза теорії влади.

Предмет теорії влади та його місце в системі соціальних знань. Аристотель про поняття «кратологія». М. Фуко про значення науки про владу. Етимологія та семантичне поле поняття «влада». Проблема влади у культурно-історичних пам'ятках Давнього Сходу. («Артхашастра», «Книга правителя області Шан», «Луньюй»). Філософський підхід до розуміння влади. Поняття влади у творах Дж. Локка. Каузальний підхід до влади у Т Гоббса: поняття «агента» та «реципієнта». Ніцшеанська концепція влади. Типологізація концепцій влади. Поведінкові, інституційні, системно-функціональні та пост системні концепції влади.

Тема 2. Влада як соціальне явище.

Соціальні засади владних відносин. Поняття соціальної нерівності та соціального впливу. Влада як наказ. М. Макіавеллі про значення сили і згоди у владних відносинах. Б. Рассел про три форми владного впливу. Поняття «hard power» і «soft power». Відкриті форми владного впливу: примус, спонукання та авторитет. Поняття негативних і позитивних санкцій. Авторитет як визнання права особи або права статусу на командування. Влада як авторитет в «теорії спротиву» Д. Френча и Б. Рейвена Маніпулятивні («напівприховані») форми впливу. Сучасні засоби психоманіпуляції. Приховані форми владного впливу («три обличчя» влади). Влада як участь у прийнятті рішень (Г. Ласвелл, М. Кеплен). Влада як «мобілізація схильностей» (П. Бекрек і М. Беретц). Влада як формування бажань і переконань (С. Л'юкс). Знайомство з концепцією соціальної влади та її складовими М. Манна: економічною владою, ідеологічною владою, військовою владою, політичною владою.

Тема 3. Поведінкові концепції влади

Становлення наукового підходу до розуміння влади, поняття «влада» та «панування» у М. Вебера. Поняття влади у веберівській концепції соціальної поведінки. Влада як здатність проводити власну волю всупереч супротиву інших. Фройдистська концепція влади. Поняття компенсації. Неофройдистські концепції влади. Поняття «комплексу неповноцінності» в концепції А. Адлера. Біхевіористська концепція влади як товару на політичному ринку. Психоаналітичні засади біхевіоризму. Символічна концепція влади та ідеал «превентивної політики» Г. Ласвелла. Політика як мистецтво створення вигаданих цінностей. Антропологічні засади влади в «ігровій» концепції влади Е. Канетті. Поняття влади у концепції влади як «досягнення намічених цілей» Б. Рассела.

Тема 4. Інституційні концепції влади .

Поняття політичного інституціоналізму. Персоніфіковані та не персоніфіковані політичні інститути. Ідея держави як юридично персоніфікованої нації, приведеної до упорядкованого і врівноваженого режиму (М. Оріу). Марксистська концепція державної влади. Держава і революція. Неомарксистські концепції влади. Держава як «культурна гегемонія» (А. Грамші). Трикутник «влада – ідеологія – право» в концепції Н. Пуланзаса. Концепція політичного К. Шмітта як розрізнення «друга» і «ворога». Держава як інституту, що має право «визначення ворога». Поняття децизіонізму: політичний порядок вище за право. Поняття влади як соціального осередку командування в концепції Ж. Фрйонда. Полеміологічні ідеї Ж. Фрйонда.

Тема 5. Системно - функціональні концепції влади.

Поняття системи та системного підходу до суспільства. Системна концепція влади Т. Парсонса як «ненульової суми». Влада як узаконене право і обов'язок контролювати інших. Влада як один із аспектів статусу, що має не дифузний характер. Системна концепція політики Д. Істона. Політичний режим як владний елемент політичної системи. Соціальна система як комунікація в концепції Н. Лумана. Поняття комунікативного коду. Влада як «альтернатива уникнення». Мезосоціальна концепція влади М. Кроз'є. Влада як «контроль над невизначеністю». Бюрократія як «порочне коло» влади. Мікросоціальна концепція влади М. Роджерса і Т. Кларка. Влада як наслідок ролі і статусу індивіда.

Тема 6. Постсистемні концепції влади.

Методологічні засади постсистемності. Поняття нелінійності та зворотного зв'язку. Суспільний дискурс як фактор зворотного впливу на політичну реальність. «Влада, що виходить звідусіль» (М. Фуко). Історичний поворот влади «від символіки крові до аналітики сексу». «Суспільство нормалізації» і «дисциплінарна влада». Поняття «Паноптикону» та «пенітенціарної системи». Влада як «механізм управління виробництвом істини» (М. Фуко). «Соціальний простір» і «політичне поле» (П. Бурдьє). Поняття «капіталу» і «габітусу» в соціологічній концепції П. Бурдьє. «Ефект клубу» і «ефект гетто». Поняття «символічної влади». «Магічне делегування» та «легітимне лицемірство» (П. Бурдьє) як феномени влади.

Змістовий модуль 2. Політична влада.

Тема 7. Політична влада: специфіка та ресурси.

Поняття політичної влади. Політична влада як централізація функції примусу. Переваги і недоліки централізації функції примусу. Суверенність політичної влади. Суверенність влади в демократичному суспільстві як «поділена суверенна влада» («квадратура кола» Р. Арон). Держава як основний інститут політичної влади: ознаки та функції. Поняття публічності політичної влади. Публічність і партикулярність політичної влади. Легальність і легітимність політичної влади. Ресурси політичної влади. Типологія ресурсів: примусові, утилітарні і соціально-нормативні (А. Єтціоні). Концепція «обміну

ресурсами» П. Блау. Поняття «інфра-ресурси» і «інструментальні ресурси». Ресурси влади в історичному контексті. «Метаморфози влади» Е. Тоффлера.

Тема 8. Легальність політичної влади.

Різниця між легальністю та легітимністю влади. Інституалізація влади як умова її легалізації. Влади і закон. Перші історичні пам'ятки законодавчого обмеження влади. «Закони Хамураппі». «Салічні правди». «Руська правда» Я. Мудрого. Платон і Аристотель про значення законності влади в античному полісі. Поняття конституції і конституційного обмеження влади. Поняття «суспільного договору» і «природних прав людини» у Дж. Локка та Т. Гоббса. Ш. Монтеск'є про значення судової влади. Поняття прав людини. «Біль про права» (США). «Декларація прав людини та громадянина» (Франція). Індивідуальні, політичні і соціальні права. Поняття «правової держави». Трансгуманізм і проблема прав людини у сучасному світі.

Тема 9. Легітимність політичної влади.

Поняття легітимності політичної влади. Витоки поняття легітимності влади. Типологія легітимності влади, за М. Вебером (традиційна, харизматична, легально - раціональна». Історичне значення бюрократичної раціоналізації влади (за М. Вебером). Типологія легітимності влади, за Ж.-Л. Шабо: (демократична, технократична, ідеологічна, онтологічна). Типологія легітимності влади, за Д. Істоном (ідеологічна, структурна, персоналістська) . Форми легітимності влади, за Д. Істоном: зовнішня, народна, «для себе». Традиційна та революційна легітимність, за Б. Расселом. Поняття «оголеної влади». Засоби підвищення легітимності влади. Ефективність влади як засіб її легітимізації. Поняття ефективності влади. Дилема ефективності або легітимності влади.

Тема 10. Розподіл влади.

Розподіл влади в умовах античної демократії Поняття розподілу влади в Дж. Локка. Ш. Монтеск'є про сенс розподілу влади як механізму стримувань і противаг. Полеміка Ж.- Ж. Руссо з Ш. Монтеск'є. Ж.- Ж. Руссо як прихильник єдиної влади "самодержавного" народу. Основні гілки політичної влади. Функціональна характеристика трьох основних гілок влади та їх інституційного представництва. «Конституція п'яти влад» Сунь Ятсена. Поняття контрольної і екзаменаційної влади та їх інституційне представництво. Значення так званої «четвертої влади» як влади над суспільною думкою. Сучасне поняття медіакратії. Релігійна та світська влади: історичні витоки протиставлення та сучасні взаємовідносини. Сучасні проблеми розподілу влади: відокремлення політичної влади від економічної, відділення політичної влади від ідеологічної.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	інд	Ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Влада як соціальне явище												
Тема 1. Вступ до теорії влади. Витоки та генеза теорії влади.	10	2	2			6	10					10
Тема 2. Влада як соціальне явище.	14	4	4			6	12		2			10
Тема 3. Поведінкові концепції влади.	10	2	2			6	12	2				10
Тема 4. Інституційні концепції влади.	10	2	2			6	10					10
Тема 5. Системно - функціональні концепції влади.	12	2	2			8	12	2				10
Тема 6. Постсистемні концепції влади.	12	2	2			8	12		2			10
Разом за змістовим модулем 1	68	14	14			40	68	4	4			60
Змістовий модуль 2. Політична влада												
Тема 7. Політична влада: специфіка та ресурси.	16	4	4			8	14	2				12
Тема 8. Легальність політичної влади.	12	2	2			8	12					12
Тема 9. Легітимність політичної	12	2	2			8	14	2				12

влади.												
Тема 10. Розподіл влади.	12	2	2			8	12		2			10
Разом за змістовим модулем 2	52	10	10			32	52	4	2			46
Усього годин	120	24	24			72	120	8	6			106

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	Заочна
Змістовий модуль 1. Влада як соціальне явище			
1	Вступ до теорії влади. Витоки та генеза теорії влади. Вивчення предмету теорії влади та його місця в системі соціальних знань, етимології та семантичного поля поняття «влада», зародження цього поняття культурно-історичних пам'яток Давнього Сходу. Дослідження філософського підходу до поняття влади у творах Дж. Локка, Т Гоббса, Ф. Ніцше. Типологізація концепцій влади. Поведінкові, інституційні, системно-функціональні та пост системні концепції влади.	2	-
2	Влада як соціальне явище. Вивчення соціальних засад владних відносин, понять соціальної нерівності та соціального впливу, понять «hard power» і «soft power», відкритих форм владного впливу (примус, спонукання та авторитет), поняття негативних і позитивних санкцій, влади як авторитету в «теорії спротиву» Д. Френча і Б. Рейвена. Дослідження прихованих форми владного впливу: влади як участі у прийнятті рішень, влади як «мобілізації схильностей», влади як формування бажань і переконань). Знайомство з концепцією соціальної влади та її складовими М. Манна: економічною владою, ідеологічною владою, військовою владою, політичною владою.	4	2
3	Поведінкові концепції влади. Становлення наукового підходу до розуміння влади, поняття «влада» та «панування» у М.	2	-

	Вебера. Вивчення фрейдистської та неофрейдистської концепції влади, поняття «соціофрейдизму» та його концептів, психоаналітичних засади біхевіоризму, «ринкової моделі» владних відносин у біхевіоризмі, «превентивної» концепції політики Г. Ласвелла. Дослідження поняття влади у концепції влади як «досягнення намічених цілей» Б. Рассела, антропологічних засад «ігрової» концепції влади в Е. Канетті.		
4	Інституційні концепції влади. Вивчення поняття політичного інституціоналізму, ідея держави як юридично персоніфікованої нації. Марксистська концепції державної влади, неомарксистських концепцій влади А. Грамші, Н. Пуланзаса, концепції політичного К. Шмітта як розрізнення «друга» і «ворога». Дослідження поняття «культурна гегемонія» у А. Грамші, поняття суверенності влади в концепції К. Шмітта)	2	-
5	Системно - функціональні концепції влади. Вивчення поняття системи та системного підходу до суспільства, системної концепція влади Т. Парсонса, системної концепції політики Д. Істона, поняття комунікативного коду та влади як «альтернатива уникнення» в концепції Н. Лумана. Мезосоціальна концепція влади М. Кроз'є. Влада як «контроль над невизначеністю». Бюрократія як «порочне коло» влади. Мікросоціальна концепція влади М. Роджерса і Т. Кларка. Влада як наслідок ролі і статусу індивіда. Дослідження мезосоціальної концепції влади М. Кроз'є як «контроля над невизначеністю», бюрократії як «порочного кола» влади, мікросоціальної концепції влади М. Роджерса і Т. Кларка.	2	-
6	Постсистемні концепції влади. Вивчення методологічних засад постсистемності, поняття нелінійності та зворотного зв'язку, поняття суспільного дискурсу як фактор зворотного впливу на політичну реальність, історичного повороту влади «від символіки крові до аналітики сексу» (М. Фуко), поняття	2	2

	«символічної влади», «магічного делегування» та «легітимного лицемірства» (П. Бурдьє). Дослідження метафори «Паноптикону» як уособлення «пенітенціарної системи», влади як «механізму управління виробництвом істини» (М. Фуко), сенсу «політичного простору» та «політичного поля» (П. Бурдьє).		
Змістовий модуль 2. Політична влада			
7	Політична влада: специфіка та ресурси. Вивчення поняття політичної влади, переваг і недоліків централізації функції примусу, поняття суверенності політичної влади, «поділеної суверенної влади» (Р. Арон), держави як основного інституту політичної влади, понять публічності, легальності і легітимності політичної влади. Дослідження значення ресурсів політичної влади, типології ресурсів, концепції «обміну ресурсами» П. Блау, ресурсів влади в історичному контексті.	4	-
8	Легальність політичної влади. Вивчення різниці між легальністю та легітимністю влади, інституалізація влади як умови її легалізації, поняття конституції і конституційного обмеження влади, поняття «суспільного договору» і «природних прав людини», поняття прав людини, індивідуальних, політичних і соціальних прав людини. Дослідження історичної динаміки прав людини, поняття «правової держави», поняття трансгуманізму в контексті прав людини у сучасному світі.	2	-
9	Легітимність політичної влади. Вивчення поняття легітимності політичної влади, витоків поняття легітимності влади, типології легітимності влади М. Вебера, Ж.-Л. Шабо, Д. Істона, поняття традиційної та революційної легітимності, «оголеної влади» за Б. Расселом. Поняття «оголеної влади». Дослідження засобів підвищення легітимності влади, дилеми ефективності або легітимності влади в історичному і сучасному контексті.	2	-
10	Розподіл влади. Вивчення поняття розподілу влади в історичному контексті, основних концепцій розподілу влади,	2	2

	обґрунтування сенсу розподілу влади як механізму стримувань і противаг, функціональних характеристик трьох основних гілок влади та їх інституційного представництва, «Конституції п'яти влад» Сунь Ятсена, поняття контрольної влади, поняття «четвертої влади». Дослідження поняття медіакратії, сучасних проблем розподілу влади: відокремлення політичної влади від економічної, відділення політичної влади від ідеологічної.		

6. Семінарські заняття
(не передбачені планом)

7. Лабораторні заняття
(не передбачені планом)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Вступ до теорії влади. Витоки та генеза теорії влади. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на етимологію слова «влада» у романо-германській та слов'янській мовних системах. Усвідомити неоднозначність аристотелівського поняття «кратологія», різницю між філософським і науковим підходами до вивчення влади.	6/10
2	Влада як соціальне явище. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на соціальні засади виникнення влади та аналіз соціальної влади в концепції М. Манна. Усвідомити поняття негативних та позитивних санкцій, форми прихованого владного впливу, проаналізовані в концепціях «мобілізації схильностей», «формування бажань»	6/10
3	Поведінкові концепції влади. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на соціологічний підхід до визначення поняття влади як гри із «нульовою сумою» у М. Вебера, на психоаналітичні витоки біхевіористської концепції влади. Усвідомити різницю між фрейдистським і соціофрейдистським підходами до дослідження влади,	6/10
4	Інституційні концепції влади. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну	6/10

	літературу з теми. Звернути увагу на поняття інституалізації влади, різницю між марксистською і немарксистськими концепціями державної влади. Усвідомити поняття «децизионізму» в концепції суверенності влади К. Шмітта, влади як соціального осередку партикуляризму у концепції Ж. Фрьонда.	
5	Системно - функціональні концепції влади. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на сутність системного підходу до влади, на системно-функціонально концепцію влади як гри із «ненульовою сумою» у Т. Парсонса. Усвідомити сутність мезосоціального підходу до влади та його відбиття у концепції бюрократії і влади М. Кроз'є.	8/10
6	Постсистемні концепції влади. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на різницю між системним і пост системним підходами до влади. Усвідомити сутність понять «суспільство нормалізації», «дисциплінарна влада» у М. Фуко, понять «магічне делегування» і «легітимне лицемірство» у П. Бурд'є.	8/10
7	Політична влада: специфіка та ресурси. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на поняття «централізація владного примусу», переваги і недоліки цього соціального механізму використання влади. Усвідомити сутність ресурсного підходу до визначення специфіки політичної влади та його відображенні в концепціях влади О. Тоффлера, П. Блау.	8/12
8	Легальність політичної влади. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на різні аспекти легалізації політичної влади та джерела легалізації політичної влади, зокрема, в авторитарних і демократичних суспільствах. Усвідомити поняття «права людини» та «правова держава» в контексті сучасних соціальних змін.	8/12
9	Легітимність політичної влади. [1] [2] [3] Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на соціально-психологічний аспект дослідження легітимності влади у М. Вебера та Б. Рассела. Усвідомити значення легітимності влади для суспільної стабільності і динаміки, зокрема, в контексті «Помаранчевої революції» та «Революції гідності» в Україні.	8/12

10	Розподіл влади. [1] [2] [3] [4] Індивідуальне навчально - дослідне завдання: розробити аналітичну довідку стосовно механізмів прийняття владних рішень Одеською міською та Одеською обласною радами щодо розвитку Одеси та Одеської області. Опрацювати рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Звернути увагу на історичні витоки механізму розподілу влади, неоднозначність ставлення до розподілу влади в європейській інтелектуальній традиції. Усвідомити складність практичної реалізації розподілу влади в суспільстві, на можливі приховані механізми перерозподілу влади.	8/10
	Разом	72/106

До самостійної роботи відноситься: [1] – підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій; [4] – підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни «Теорія влади» застосовуються словесний, наочний, практичний методи навчання: читання лекції, опрацювання текстів основних робіт дослідників, роботу з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання (лекційні заняття; опитування; консультування; доповіді та мультимедійні презентації);

Практичні (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації);

Колективне та індивідуальне опрацювання завдань (колективне обговорення, виконання та презентація ІНДЗ, обговорення проблемних питань та результатів самостійної роботи).

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій, а також практичні заняття – теоретичне обговорення питань, дискусія, конференція, співбесіда, реферативна форма, презентація, інтерактивний онлайн дискурс.

9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Засоби діагностики якості освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, захист рефератів/презентацій, доповідь; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (можливо тестування, контрольне опитування).

Підсумковий контроль: залік

Критерії оцінювання результатів навчання:

Опитування на занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-4	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел.
	5-10	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем; доповідь та	0	Не зараховуються реферати (довіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	3	Довідь та презентація самостійними, але не опрацьована актуальність, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.

демонстрація презентації	4-5	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, усно здобувач пояснює матеріал невпевнено, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	6-8	Доповідь та презентація виконані самостійно, опрацьована актуальність теми із зазначенням невіршених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, містить посилання на джерела, хоча здобувач іноді недостатньо вміло в усній формі може сформулювати деякі положення доповіді.
	9-10	Доповідь та презентація виконані самостійно, актуальність розкрита із зазначенням невіршених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні ґрунтовні судження, підкріплені доказами, містить посилання на джерела.
Контрольна робота	0	Відповіді неправильні (у тестових роботах)
	0-10	Контрольна робота (опитування) за кожним змістовним модулем.

10. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет та місце теорії влади в системі політологічних знань.
2. Аристотелівський підхід до поняття «кратологія».
3. Семантичне поле поняття «влада».
4. Етимологія поняття «влада».
5. Етимологічні засади поняття влади і українській міфології.
6. Проблема влади у культурно - історичних пам'ятках Давнього Сходу.
7. Конфуціанські засади дослідження влади.
8. Світоглядна парадигма дослідження влади. Каузальний підхід до влади у Т Гоббса: поняття «агента» та «реципієнта».
9. Світоглядна парадигма дослідження влади. Ніцшеанська концепція влади.
10. Типологізація концепцій влади.
11. Наукові засади теорій влади. Концепція влади як гри із «нульовою сумою» М. Вебера.
12. Соціальні засади владних відносин.
13. Концепція соціальної влади М. Манна.
14. Влада як примус, як спонукання, як авторитет.
15. Різновиди авторитету: референтна, експертна, інформаційна влада.
16. «Три обличчя влади». Влада як участь у прийнятті рішень.
17. Влада як «мобілізація схильностей».
18. Влада як формування бажань і переконань в концепції С. Л'юкса.
19. Психоаналітичні засади дослідження влади.
20. Соціофрейдистські концепції влади та їх політичний сенс.
21. Біхевіористська концепція влади.
22. Концепція «превентивної політики» Г. Ласвелла.
23. Поняття влади як «досягнення намічених цілей» у Б. Рассела.
24. «Ігрова» концепція влади Е. Канетті.
25. Поняття державної влади в класичному марксизмі.
26. Концепція «культурної гегемонії» А. Грамші.
27. Трикутник «влада – ідеологія – право» в концепції Н. Пуланзаса.
28. Поняття суверенітету влади в концепції К. Шмітта.
29. Сутність політичного партикуляризму в концепції Ж. Фрьонда.
30. Системна концепція «ненульової суми» влади Т. Парсонса
31. Системна концепція політики Д. Істона.
32. Влада як «альтернатива уникнення» в системній концепції Н. Лумана.
33. Мезосистемна концепція влади М. Крозьє.
34. Мікросистемна концепція влади М. Роджерса и Т. Кларка.
35. «Суспільство нормалізації та «дисциплінарна влада» в концепції М. Фуко.
36. Поняття «паноптикон» та його значення в концепції М. Фуко
37. Концепція «поля влади» П. Бурд'є.
38. Поняття «магічне делегування» та його значення в концепції П. Бурд'є.
39. Політика як сфера та спосіб діяльності.

40. Поняття та специфіка політичної влади.
41. Поняття суверенності та публічності політичної влади.
42. Ресурси політичної влади. Типологія ресурсів.
43. Класичні та сучасні концепції легітимності влади.
44. Криза легітимності влади та засоби її уникнення.
45. Дилема легітимності та ефективності влади.
46. Історичні та теоретичні засади розподілу влади.
47. Основні концепції розподілу влади.
48. Основні гілки влади. Поняття «контрольної влади».
49. Поняття «четвертої влади» та медіакратії.
50. Сучасні проблеми розподілу влади.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	залік	100
8	8	8	8	8	18 Модульний контроль №1	8	8	8	18 Модульний контроль №2		

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1) Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія влади».
<https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/spetsialnosti-ta-spetsializatsii>
- 2) Силабус навчальної дисципліни «Теорія влади».
<https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/spetsialnosti-ta-spetsializatsii>

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

- Жаровська І. М. Теорія влади : навч. посіб. Х. : Право, 2016. 240 с.
- Огаренко Є.С. «Непотаємність» влади» (Вступ до кратології). Навчальний посібник. Одеса, ОНУ, 2018. 110 с.
- Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи. Підручник у 2-х томах. За загальною ред. Хоми Н. М. Т. 2. Доктринальний підхід – Львів: «Новий світ - 2000», 2016. 535 с.
- Талдикін О. В. Теорія влади. Структурно-логічні схеми і таблиці: Навч. посібник. Дніпро: Дніпропр. держ. універ. внутр. справ, 2020. 164 с.

Додаткова:

- Американський президенціалізм. Біографічна енциклопедія. За наук. ред. д.п.н. Хоми Н. М. – Львів: «Новий світ», 2018. 369 с.
- Арендт Х. Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі. Пер. з англ. К.: Дух і Літера. 2013. 367 с.
- Бульбенюк С. С. Соціопсихологічна природа політичної влади: монографія. Київ. : КНЕУ, 2013. 215 с.
- Бульбенюк С. С. Провідні концепції політичної влади. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Випуск 5'2011, с. 47 – 51.
- Владимиров М. В. Сучасні теорії влади: методологія та традиції // Актуальні проблеми державного управління. - 2010. - № 2. - С. 313-315. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_2_42.
- Грін Р. 48 законів влади. Переклад з англ.. К.: КСД, 2017, 608 с.
- Грамші А. В'язничні зошити. Вибрані записи. Київ: Вперед, 2017, 417 с.
- Гржимала-Бюссе А. «Популізм перемагає тому, що виборцям остогидли партії та їхні лідери, які до них не дослухаються» (інтерв'ю брав Д. Романович) // Vox Ukraine, 27 лютого 2018. URL: <https://voxukraine.org/uk/populizm-peremagaye-tomu-shho-vibortsyamostogidli-partiyi-ta-yihni-lideri-yaki-do-nih-ne-dosluhayutsya/>
- Козинець О. Г. Становлення і розвиток теорії поділу влади в історії світової політико-правової думки. // Підприємництво, господарство і право, 2020. № 1. С. 165-169.
- Луман Н. Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах. Пер. З нім. – Київ: Дух і літера, 2011, 336 с.

Мілова М., Дмитрашко С. Тоталітарні режими: ідеологічне обґрунтування цілей, форм і методів володарювання // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: Зб. Наук. ла. Львів, 2012. Вип. 24. С. 51-55.

Парсонс Т. Соціальна структура і особистість. – Київ: Дух і літера, 2011, 338 с.

Подвірна Н. Теорії та методологічні підходи до дослідження влади та владних рішень у ХХ ст. Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації». 2013, № 2. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1024>

Талдикін О. В. Наддержавна влада в умовах глобалізації // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2016. № 1. С. 26-33.

Талдикін О. В. Нетократія в інформаційному суспільстві: спроба класифікації в контексті теорії влади. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету. 2013. № 1. С.45-52.

Фуко М. Наглядати і карати. Народження в'язниці. Пер. з франц. К.: Комбук, 2020, 452 с.

Яцура К. Г. Концепція політичної влади в соціології Т. Парсонса // Сучасне суспільство, 2013. №1. С 85-92.

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України.
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
3. <http://www.info-library.com.ua/books.html> – Електронна бібліотека підручників.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.